

EXCERPTA

28. zenbakia

iraila -1988

gaiak

orrialdeak

Greko-Euskarazko gramatika-konposaketa(Orixe).....553

Hesiodo-ren Teogonia.....554-555

San Joan Krisostomo eta paganoen ohiturak eta pentsakera.....556-558

Xinto Kurtzio(Gordio-ko korapiloa).....559-562

Definitiones, etymologiae, explicationes, e Sancti Augustini scriptis depromptae.....563-566

De Vita Exemplarium Presbyterorum Vasconum:(XII)Z.MINGOLARRA.....567-568

Grezia-ko Mitologia
(barne-orrietako eraskina)

GREKO-EUSKARAZKO GRAMATIKA-KONPOSAKETA

ΔΙ-

digaméO=birrezkondu

digamía=birrezkontza

diprósOpos=aurpegibiko

dichotoméO=zatibitu

dietĒs=urtébiko

dikéntros=ezenbiko

diképhalos=burubiko

díbolos=ozpiko(ortz-biko)

Latinez BIDENS esaten diote urte biko ardiari,edo, bigarren aldizko aginduna.Pertsonifikatzeko edo ad-jetibo bezala ongi erabilia bada,baina,ez "...ko ga uza" adierazteko.Guk hobeki -Ko-rekin,biortzeko,iru ortzeko=agin biko tresna,hiru agineko tresna.

Irakurlea ohartuko denez,BIa atzean ipintzen dut i zenetan eta aurrean azkenengo lerroetan:han(nire es kualdean)bigarren atalek ez dute tonorik galtzen;ba i,ordea,azkenengo adibidean.Ekialdekoen OZPIKO guk BIORTZEKO egiten dugu.

Orixe,1942

(jarraitzeko)

ΗΣΙΟΔΥ
Θ Ε Ο Γ Ο Ν Ι Α

- 226 Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα
 Λήθην τε Διμόν τε καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα
 Ὑσμίνης τε Μάχης τε Φόνους τ' Ἀνδροκτασίας τε
 Νείκεά τε φευδέας τε Λόγους Ἀμφιλλογίας τε
 Δυσνομίην τ' Ἀάτην τε, συνήθεας ἀλλήλησιν,
 Ὅρκον θ', ὅς δ' ἤ πλείστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
 πημαίνει, ὅτε κέν τις ἐκὼν ἐπίορκον ἐμόσση.
- 233 Νηρέα δ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,
 πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
 οὐνεκα νημερτῆς τε καὶ ἦπιος, οὐδὲ θεμιστέων
 λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἦπια δήγεα οἶδεν·
 αὐτίς δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν καὶ ἀγήγορα Φόρκυν
 Γαίη μισγόμενος καὶ Κητῶ καλλιπάρηον
 Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.

Gero Eris gorrotagarriak Lan nekegarria sortu zuen, Ahaztutzea eta Gosea, Min negargarriak, Gudaketak, Borrokak, Erailketak, Giza-hilketak eta Hizketa gezurrezkoak, Eztabaidak, Ate-rekiko legezkotasunik eza, elkarren lagunak, eta Orko, gizon lurtarrei gehien kalte egiten diena, nahita gezurrezko zina egiten dutenean.

Ponto-k Nereo xaloa eta egiatia sortu zuen, bere seme nagusia. Berau agurea deitzen dute, egiatia eta onbera delako, eta legeezi ez zaielako itzurtzen eta asmo zuzenak eta onginahizkoak dituelako. Ondoren, Lur arekin bat eginik, Taumanta handia (sortu zuen), Phorkis adoretua, Keto masail ederduna, eta Euribie, bere barnean altzairuzko bihotza duena.

 (vv.: 226-239)

S. Joan Krisostomo

8. Μὴ γάρ μοι τοῦτο εἶπης, ὅτι ὑπόκρισις ἐστὶ τὰ γινόμενα· ἡ γὰρ ὑπόκρισις αὕτη πολλοὺς εἰργάσατο μοιχοὺς, καὶ πολλὰς ἀνέτρεψεν οἰκίας. Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα στένω, ὅτι οὐδὲ δοκεῖ πονηρὸν εἶναι τὸ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ κρότοι, καὶ κραυγὴ, καὶ γέλως πολὺς, μοιχείας τολμωμένης τοσαύτης. Τί λέγεις; ὑπόκρισις τὰ γενόμενα; Δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο μυρίων ἂν εἶεν ἐκεῖνοι θανάτων ἄξιοι, ὅτι ἃ φεύγειν οἱ νόμοι κελεύουσιν ἅπαντες, ταῦτα μιμεῖσθαι ἐσπουδάκασιν ἐκεῖνοι. Εἰ γὰρ αὐτὸ κακὸν, καὶ ἡ μίμησις τούτου κακόν. Καὶ οὐπὼ λέγω, πόσους ἐργάζονται μοιχοὺς οἱ τὰ τοιαῦτα τῆς μοιχείας ὑποκρινόμενοι δράματα, πῶς ἰταμοὺς καὶ ἀναισχύντους κατασκευάζουσι τοὺς τῶν τοιούτων θεωροῦς· οὐδὲν γὰρ πορνικώτερον, οὐδὲ ἰταμώτερον ὀφθαλμοῦ τοιαῦτα βλέπειν ἀνεχομένου. Σὺ δὲ ἐν ἀγορᾷ μὲν οὐκ ἂν ἔλαιο γυναῖκα γυμνουμένην ἰδεῖν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐν οἰκίᾳ ἀλλὰ καὶ ὕβριν τὸ πρᾶγμα καλεῖς· ἐπὶ δὲ θέατρον ἀναβαίνεις, ἵνα τὸ κοινὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἐνυθρίσης γένος, καὶ τοὺς στυτοῦ αἰσχύνῃς ὀφθαλμοῦς; Μὴ γὰρ δὴ τοῦτο εἶπης, ὅτι πόρνη ἐστὶν ἡ γυμνουμένη, ἀλλ' ὅτι ἡ αὐτὴ φύσις καὶ τὸ σῶμα τὸ αὐτὸ καὶ τῆς πόρνης καὶ τῆς ἐλευθέρως. Εἰ γὰρ οὐδὲν ἄτοπον τοῦτο, τίνοος ἔνεκεν ἐπ' ἀγορᾶς ἂν ἴδῃς τοῦτο γινόμενον, καὶ αὐτὸς ἀποπηδᾷς, καὶ τὴν ἀσχημονοῦσιν ἐλαύνεις; ἢ ὅταν διγρημένοι ὦμεν, τότε ἄτοπον τὸ τοιοῦτον· ὅταν δὲ συνηγμένοι καὶ πάντες ὁμοῦ καθήμενοι, οὐκ ἔτι ὁμοίως αἰσχρόν; Ἄλλὰ γέλως ταῦτα καὶ ὕνειδος, καὶ ἐσχάτης παραπληξίας ῥήματα· καὶ βέλτιον πηλῶ καὶ βορβόρῳ τὴν ὄψιν ἀναγκάσαι πᾶσιν, ἢ τοιαύτην θεωρῆσαι παρενομίαν. Οὔτε γὰρ οὕτως ὀφθαλμῶ βλάβη, βόρβορος, ὡς ἀκόλαστος ὄψις καὶ γεγυμνωμένης γυναικὸς θεωρία. Ἄκουσον γοῦν τί τὴν γυμνωσιν ἐποίησεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ φοβήθητι τῆς ἀσχημοσύνης τῆς τοιαύτης τὴν ὑπόθεσιν. Τί οὖν ἐποίησε τὴν γυμνωσιν; Ἡ παρακοή, καὶ ἡ τοῦ διαβόλου συμβουλή. Οὕτως ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκεῖνου τοῦτο γέγονεν τὸ ἐπιτήδευμα.

Ez esan niri, gero, guzti hau antzezte hutsa dela. Bai, ainitz ezkontza-hausle egin dituen eta etxe asko ondatu duen antzez-lana. Haiz zuen ere, hortixek dator nire larritasuna: egindakorik ezer gaizki ez iruditze a, aitzitik horrelako ezkontza-hausteak egiten direnean, orduantxe datoz txaloak, garraisiak eta irrifarreak. Zer diozu? Antzez-lan hutsa? Horrexegatik merezikok lukete mila aldiz heriotza horrelakoek; lege guztiek

baztertzeke agintzen dutena, huraxe saiatzen dira antzezten. Berez gauza bat txarra bada, bera antzezteare bai. Eta ez naiz ari, inola ere, ezkontza-haustehorien dramak antzezten dituztenak zenbat ezkontza-hausten sortzaile diren, ezta zenbat ausarta eta lotsagabe dagien ere ikusleen artean. Gauza hauek ikusten ari den begia baino lizunagorik eta lotsagalduagorik ezer ez dago. Zuk zeuk ez kanean ez etxean onartko zenuke emakumea biluzik agertzea. Are gitxiago etxean; lizunkeria deituko zenioke horri. Eta teatrora zoaz, andra-gizonak era batera iraintzera eta zure begiak lotsakizunaz betetzera? Ez esan han biluzik dagoena emagaldu bat denik; emagalduak eta zintzoak izaera eta gorputz berdina dute. Hor ezer desegokirik ez bada, zergatik aldentzen zara eta alde eragiten diozu lotsagalduari, enparantzan ikusten baduzu? Ala hortik zehar banandurik gabiltzanean desegokia da eta denok batera elkarrekin eserita gaudenean ez al da berdin berdin lotsagarria? Berba barregarri, lotsagarri eta burugabekeriarik handienak eraginak. Hobe begiak bazaz eta lohiez bete bete egitea, halako gaiztakeriak ikustea baino. Lohikeria ez litzateke begientzako ha

in kaltegarri izango, nola emakume bat biluzik ikus-
tea eta irritsez begiratzea. Entzun, bada, nondik eto-
rri zen lehenengo biluzketa eta beldurra hartu ieza
ziozu lotsagabekeria honen jatorriari: biluzketa zerk
ekarri zuen, bada? Menpetasunik ezak eta deabruaren a
holkuak. Hain antxinatik eta hasieratik bertatik a-
halegindu izan da hortan.

(Mateo deunari buruzko omiliak, VI, 8)

Ziur-ziur ez badakigu ere, badirudi K.o. ko lehenengo
gizaldian bizi izan zela.

Erroma-ko historialarien artean beronek lehenengoz
Erroma-ko kondairari ez zegokion gai bat hartzen du:
Alexandro Handiaren bizitza, nobeletako heroia bat be
zala aurkeztuz.

Hamar liburutan egin zuen bere lana; liburu horietatik
lehenengo eta bigarrena osotoro galduak dira, eta
V., VI. eta X. etik zati aski handiak.

Bere obra osotik gure egunetan aipatzen den gai bat
aukeratu dugu, korapilo Gordiarraren pasartea, alegia;
Gordio-ko korapiloarena aipatzen denean, nondik dato-
rren kontu hori jakin dezazuten.

Phrygia erat, per quam ducebatur exercitus, pluribus vicis quam urbibus frequens. Tunc habebat quondam nobilem Midæ regiam; (12) Gordium nomen est urbi, quam Sangarius amnis interfuit, pari intervallo Pontico et Cilicio mari distantem. (13) Inter hæc maria angustissimum Asiae spatium esse comperimus, utroque in arctas fauces compellente terram. Quæ quia continenti adhaeret, sed magna ex parte cingitur fluctibus, speciem insulae præbet; ac nisi tenue discrimen obiceret, maria, quæ nunc dividit, committeret. (14) Alexander, urbe in suam ditionem redacta, Jovis templum intrat. Vehiculum, quo Gordium Midæ patrem vectum esse constabat, adspexit, cultu haud sane a vilioribus vulgatisque usu abhorrens. (15) Notabile erat iugum adstrictum compluribus nodis in semetipsos implicatis et celantibus nexus. (16) Incolis deinde affirmantibus editam esse oraculi sortem, Asiae potiturum qui inexplicabile vinculum solvisset; cupido incessit animo sortis eius implendæ. (17) Circa regem erat et Phrygum turba et Macedonum: illa exspectatione suspensa, hæc sollicita ex temeraria regis fiducia. Quippe serie vinculorum ita adstricta, ut, unde nexus inciperet, quove se conderet, nec ratione nec visu percipi posset, solvere aggressus iniecerat curam, ne in omen verteretur irritum inceptum. (18) Ille nequaquam diu luctatus cum latentibus nodis: "Nihil, inquit, interest quomodo solvantur"; gladioque ruptis omnibus loris, oraculi sortem vel elusit vel implevit.

DE VITA ALEXANDRI (liber tertius, I)

Kariteak-lätinez Gratiak-edertasunaren jainkosak. Ha-sieran, beharbada, landarediaren potentziak. Izadian a-laitasuna zabaltzen dute, gizakien bihotzean eta bai-ta jainko batzurenear ere. Olinpoan bizi dira Musekin batera; askotan hauekin koroak antolatuz. Apolo-ren, ja-inko musikariaren, jarraigokoak dira. Hiru ahaizpa be-zala agertzen dira gehienetan: Euprosine, Talia eta A-glæ. Hiru gazte bilozik, sorbaldatik elkarri lotuak, Eurotatik bi alde batetarantz so eta erdikoa beste alderatz. Euren aita Zeus eta ama, berriz, Eurinome, Oze-anoaren alaba. Batzutan ama Hera izaten da Eurinome-ren lekuan. Izpirituaren lanetan eta arte-lanetan guztitariko e-ragina omen dute. Harmoniaren buru-zapia haien eskuz e-gina dago. Atenea (emakumezkoen lanen eta adimen ekin-tzen jainkosa) pozik laguntzen zuten. Eta baita Aphro-dita, Eros eta Dionisio-ri ere lagun egiten zieten.

ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὤραι
μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἔτελέσθη,
ἣ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας δμόφρονας, ἧσιν ἀοιδῆ
μέμβλεται ἐν στήθεσσι, ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφθέντος Ὀλύμπου.
[Ἐνθα σφιν λιπαροὶ τε χοροὶ καὶ δῶματα καλά.]

64 Πάρ δ' αὐτῆς Χάριτες τε καὶ Ἴμερος οἴκι' ἔχουσιν
ἐν θαλίῃς ἔρατην δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι
μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἦθεα κεδνὰ
ἀθανάτων κλείουσι, ἐπήρατον ὄσσαν ἰεῖσαι.]

907 Τρεῖς δὲ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὀκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' ἔρατεινήν
[τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
λυσιμελής· καλὸν δὲ θ' ὑπ' ἀφρῶσι δερκιδῶνται.]

(Hesiodo-ren TEOGONIA; vv: 58-67; 907-911)

192 Penelope.—Eurinome! Neure ona arduratsu billatzen dozun arren, ez eidazu orrenbesteko gauzarik (neure gorputza ikuzi ta orioz igurtzi naitenik) eskatu, a izontzi miakurretan joan zanean, bada, Olinpo'n bizi diran jainkoak ondatu eben nire edertasuna. Baiña Autonoe ta Hipodami'ri esaiezu ona etorteko ta areik lagun egingo daustie jauregian barna; bakarrik ez nintzake joango-ta gizonak dagozan lekura, lotsarren.

199 Ola mintzatu zan; eta atso zarra jauregian barna joan zan, emakumeai etozala esatera.

201 Atene'k, ontz-begidunak, orduan, beste zerbait agindu eban. Lo gozoa ixuri eutson Ikari'ren alabari; au oian geratu zan erdi-etzunda, ta soin-giltzak oro nasai-nasai egin yakozan. Jarraian, jainkosen artean jainkotiak emoi illezkorrez ornidu eban, akeutarrak miretsi egien: batetik bat, ambrosiz ikusi eutson betartea, onek bada gertu oi dau edertasuna, Kitere, uztai txairoduna, Esker saldo maitagarrira doanean igurtzi oi danez; eta gero, luze ta lodiago agertu eitela egin eban, eta zurikeraz marfil landu-barria baiño be zuriago. Ortaz, joan zan jainkosen artean jainkotia.

231 Etxe-barnetik eldu ziran, autuan, edur-antzeko besodun mirabeak; lo gozoak itxi eban Penelope, ta matrallak igurtzirik, gisa onetako itzak jalgi zituan:

(Homero-ren ODISEA, Aita Santi Onaindiak euskaraztuta; Bilbo, 1985; XVIII. kantua)

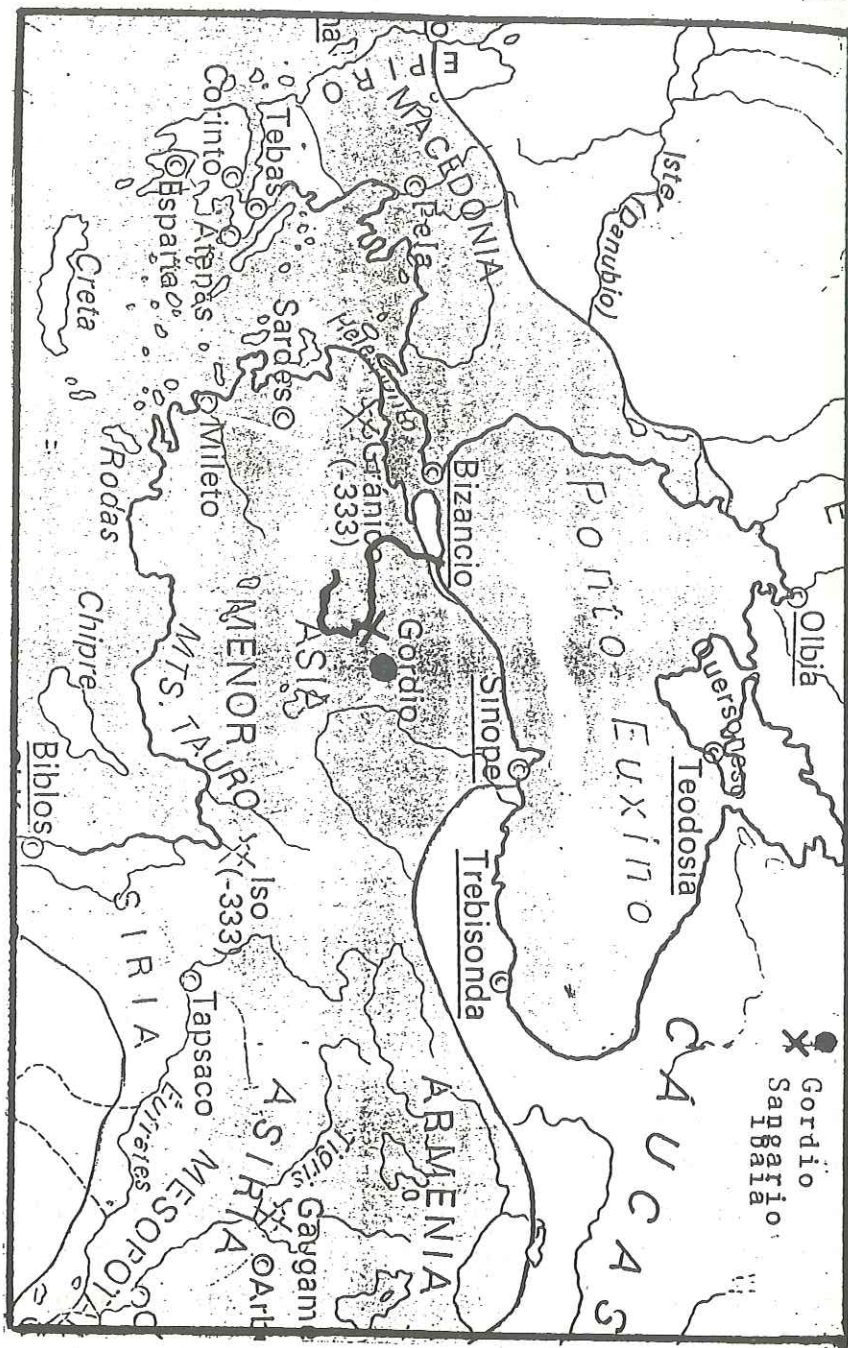
Lurra astindu oi dauan Posidon'ek erantzun: «Ares igeska ba'lio, zorra ordaindu naiezta, neuk ordainduko dautzut dan-dana». Oin bietatik Erren zanak jardetsi: «Eziña da, ezta elitzateke egoki be, eskatzen dozuna ukatzea». Au esanaz, Hefesto'ren indarrak lokiak eten eutsezan. Areik, egiaz sendoak ziran lokietatik euren buruak aske ikusirik, jagi ziran luzatu barik eta beraTrazi'ra joan zan eta Afrodita irribera Txipre ta Paos'era. emen daukaz ba oian bat eta altara usaindua; antxe Eskerrak ikuzi eben, jainko betikorrai edertasuna damotsen jainko-orioz igurtzi ta ikusleak oro txunditurik izten ebezan soiñeko dotoreak ipiñi eutsoezan.

(idem, ibidem; VIII. kantua, vv.: 362 eta hurrengo-
ak)

Gudarosteak Phrygia zeharkatzen zuen, baserriz huriz baino ugariago den lurraldea. Oraindik bazegoen bertan behinola ospetsua zen Midas-en egoitza. Huriaren izena Gordio, Sangario ibaiak zeharkatua, Ponto eta Zilizia-ko itsasotik berdintsu egiten dena. Itsasohauen artean Asia-ko lurra oso estua dela ohartu ginen, itsaso biek lurra aho estu baten antzera eratzen dutela. Lur hau kontinenteari loturik dagoen arraren, zati handi batetan itsasoz inguraturik dagoelako uharte baten itxura hartzen du. Eta alderdi txiki batetatik ez balitz, orain bereizten dituen itsasoak bat egingo lituzke. Alexander, huria bere menpera ekarrita, Júpiter-ren jauretxean sartzen da. Gordio Midas-en aita eramana izan zela ziurtatzen zuten gurdia ikusi zuen, itxuraz, behintzat, erabili ohi diren beste eskasago batzuetatik txarragotzat eduki barik. Uztarri bat zuen loturik, korapilo asko eta asko elkarren gainean eginik eta loturak agerian utzi gabe. Bertakoek esaten zuten orakuloak iragarri zuela lotura askagaitza haren askatzailea Asiaz jabetuko zela; beraz, iragarpena betetzeko gutizia sartu zitzaion gogoan. Erregearen inguruan bazegoen Phrygiar eta Makedoniarren samalda handia; haiek zer gertatuko ote adi-adi; hauek erregeren konfidantza ausartaz kezkaturik. Korapilo haiek hainbestearino zeuden bihurturik, non hasten ziren edo norantz sartzen ziren ez zinezkoa zen asmatzea, ez adimenez ez begiz. Huraxe askatu behar zuela sartu zitzaion buruan, behin hasi eta huts egiten bazuen seinale txartzat har ez zedin. Berak, bada, korapilo ezkutu haiekin luzaro bor

okan aritu gabe esan zuen: "Ez dio ardurarik nola as
katzen diren". Eta ezpataz uhal guzti guztiak apurtu
ta, orakuloaren iragarpena txuliatu edo bete zuen.

144 **SEME/SEME-EZA**: "Quod ergo dicitur ingenitus, hoc ostenditur, quod non sit filius; sed genitus et ingenitus commode dicuntur; filius autem latine dicitur, sed infilius ut dicatur non admittit loquendi consuetudo. Nihil tamen intellectui demitur, si dicatur non filius; quemadmodum etiam si dicatur non genitus, pro eo quod dicitur ingenitus, nihil aliud dicitur. Sic enim et vicinus et amicus relative dicuntur, nec tamen potest invicinus dici quomodo dicitur inimicus. Quamobrem non est in rebus considerandum quid vel sinat vel non sinat dici usus sermonis nostri, sed quid rerum ipsarum intellectus eluceat. Non ergo iam dicamus ingenitum, quamvis latine possit; sed pro eo dicamus non genitum, quod tantum valet."

(De Trinitate, lib. V, VII-8)

Sortugabea esatean berean erakusten da ez dela semea. Sortua eta sortugabea, aldiz, erraz dira esaten. Baina latinez semea esaten da, bai, eta seme-eza esaten ez digu uzten gure hizkerak. Hala ere, seme-eza esatekotan, ulermenari ez zaio ezer kentzen. Era berean, sortu-eza esanez gero, sortugabearen orde, ez da besterik esaten. Orobat, albokoa eta laguna sarri esaten dira; baina, albogea ezin da esan, lagunkea esaten den moduan. Beraz, gauzetan ez begiratu gure hitz egiteko moduak zer uzten duen eta zer ez, gauzak eurak ulertzean zer adierazten den baizik. Ez dezagun esan, bada, sortu-eza, latinez ahal den arren; esan dezagun horren orde ez sortua (sortugabea), berdina dena.

Latinez errazago ikusten da hitzen jokoak:

amicus vicinus

in+amicus=inimicus in+vicinus

Jokoari euskaraz zelanbait jarraitzeko, aurrizkirik ez dugulako hortarako, -KE, -GE atzizkia erabili dut. Ez dakit inork inoiz LAGUNGEA esan duenentz. Baina, a dibideari hurbiletik jarraitu ahal izateko, uste dut adibide moduan, behintzat, onar litekeela lagunGEA (be larriak ez du min handirik hartzen) eta alboGEA edo alboKEA askoz ere arrotzago eta gogorragoa egiten zaigula.

145 **SORGOR**: "Si autem ἀπαθεια illa est, ubi nec metus ullus exterret, nec angit dolor, aversanda est in hac vita, si recte, hoc est secundum Deum, vivere volumus: in illa vero beata, quae sempiterna promittitur, plane speranda est."

(De Civitate Dei, XIV, 9-4)

Ἀπαθεια delakoa, izua sor lezakeen beldurrik edo atsekabetzen saminik ez egotea bada, baztertu beharrekoa da bizitzaldi hontan, zuzen bizi nahi badugu, hau da, Jaungoikoaren esanetara. Betiko agintzen zaigun beste zorioneko hartan, ordea, bai guztiz itxaron behar da.

146 **UKONDOA**:

"Quia graece cubitum ἀγκών dicitur."

(Sermo 323, 2)

Grekoz, bada, ukondoa ἀγκών esaten da.

147 **ZALDUA**: "Invenimus in campis saltuum. Qui sunt campi saltuum? Campi silvarum. Non enim quemadmodum vulgo dicitur, Saltus ille, verbi gratia, centurias habens tot. Saltus proprie, locus adhuc incultus et silvester dicitur."

(Enarrationes in Psalmos, 131, 11)

Zalduetako zelaietan aurkitu dugu. Eta zer dira zalduetako zelaiak? Sasietako zelaiak. Ez herri xeheak esaten duen moduan, Zaldu hark, adibidez, horrenbeste gizalan ditu. Zaldua, berez, oraindik landugabeko eta basatia den lekua da.

148 **ZANTZUAK**: "Monstra sane dicta perhibent a monstrando, quod aliquid significando demostrent; et ostenta ab ostendendo; et portenta a portendendo, id est, prae-ostendendo; et prodigia, quod porro dicant, id est, futura praedicant."

(De Civitate Dei, XXI, 8-5)

Erakusgarriak, argi dago esaten direla erakutsitik, zerbait adieraziz erakusten dutelako; agergarriak ageritik; aurre-agergarriak aurre-ageritik, hau da, aurretiaz agertutik; iragarpenak, aurrerantza diotelako, hau da, etortzekoak iragartzen dituztelako.

Izenburu nagusitzat ZANTZU ipini badut ere, argi dago, gero esaten denez, zantzuko bakoitza oso berezia dela. Eta esandakoen lekuan, amaiera berdintsuak gordezearren, era hontara ere esan daitezke: erakusPENAK,

agerPENAK, aurre-agerPENAK eta iragarPENAK.
Zer esanik ez, San Agustin-ek mamin guztia atera dio latinezko deribazio eta elkarketari, gure aldean zorrotzago eginez jokoa.

149 **ZAHAR-NAGUSIA**: "πρεσβύτερους enim habet, quos dicere solemus seniores, non γέροντες, id est, senes."

(Enarrationes in Psalmos, 104, 14)

Πρεσβύτερους dakar, guk zaharrak edo nagusiak esaten ditugunak, eta ez γέροντες agureak.

150 **ZAHARRA-AGUREA**: "Quae senioris aetas est, quem Graeci πρεσβύταν vocant. Nam senes apud eos non πρεσβύτης sed γέρων dicitur."

(De Genesi contra Maniqueos, lib. I, XXIII-39)

Zahar-nagusia grekoek esaten dutenaren adina. Agurea haien artean ez da esaten πρεσβύτης, γέρων bai zik.

(jarraitzeko)

DE VITA EXEMPLARIUM PRESBYTERORUM
VASCONUM

Zesareo Mingolarra: in Gernika natus, inque Erandio rector ecclesiae nominatus.

Poeta fuit, tum in lingua latina tum in in hispanica. "Quejidos de mi salterio" nuncupatum librum edidit atque Virgilii versionem in lingua vasconum fecit.

Sed magnum peccatum commisit secundum eos qui "De lendà est Euskal Herria" clamorem a Deo inspiratum esse censebant: Euskal Herria patriam suam diligebat utque caeteri quoque diligenter operam dedit, "Historia de Vizcaya contada para niños de las escuelas de Vizcaya" librum conscribendo. Propter quod exulare coactus est, sicuti alii complures post bellum civile hispanorum facere coacti sunt. Posquam in patriam rediit in Gernika in domo "Residencia Calzada" dicta ministerium exercuit.

Cumque, post bellum, ruinam patriae conspiceret, exclamare solebat, ut ferunt qui eum cognoverant: "Tubalis est nostri populi ruinae causa"; quippe qui in Euskal Herria ferrum intulit sicut veteres traditiones narravere, priscis nostrae historiae temporibus. E ferro arma facta et iuxta illud Virgilii: Arma amenscapio; nec sat rationis in armis. (Aeneidos liber II, v.: 314)

BETHLEHEM

FOEMA EN VERSO LATINO

PCR

Cosario de Miquelena y Huertana

PRESBITERO

1924

Imp. Lit. y Enc. Voz. y P. de la Encina

BETANZOS

BETHLEHEM

BL presente trabajo es similar a la PASIONARIA VIRGILIANA, que publiqué hace ya años.

Está compuesto con versos y frases del poeta Virgilio, según se anota en las citas. La G inicial indica las Geórgicas; *Ecl.* las Églogas; y las que van sin inicial, corresponden a la Encida. Los números romanos señalan la égloga o libro correspondiente; y los arábigos, el verso.

Para compulsar las citas, me ha servido la edición *Johannis Afrin-Elii*.

(Originala, Azkue Bibliotekan, 21 x 15 cm.)

URREZKO HITZAK

Ἀσφαλὲς γὰρ ταμιεῖον κατορθωμάτων
λήθη κατορθωμάτων.

"Egite onen ahanztea, horixe egite o-
nen aletegirik ziurrena!"

Joan Krisostomo deuna,
Mateo deunari buruzko omiliak

III,5

Jon Gotzon Etxebarria

Gernika
